

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.изк. Стефан Иванов Хърков

за дисертационния труд на

ПРЕСЛАВ РУМЕНОВ СТОЯНОВ

докторант в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“,

научен ръководител проф. д-р Андрей Диамандиев,

Теоретико-композиторски и диригентски факултет, Катедра „Теория на музиката“

на тема:

„ТЕНДЕНЦИИ В ТРЕТИРАНЕТО НА ОРКЕСТЪРА В ЕВРОПЕЙСКАТА МУЗИКА ОТ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ И НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Област на висше образование: 8. Изкуства

Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство

ДАНИИ ЗА ДИСЕРТАНТА:

Преслав Стоянов е роден в 1981 г. в София. На 11-годишна възраст започва да свири на китара, а по-късно и на пиано. Средно образование завършва в столичната гимназия с преподаване на испански език „Мигел де Сервантес“. Висше образование получава по три специалности: „Педагогика на обучението по музика“ (бакалавърска програма), приет в 1998 г., дипломиран в 2006 г. в Софийския университет „Свети Климент Охридски“, „Класическа китара“ (бакалавърска програма), приет в 2001 г., дипломиран в 2005 г. в Университета

на град Бразилия (Universidade de Brasília, UnB) и „Композиция“ (магистърска програма), приет в 2006 г., дипломиран в 2013 г. в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“. В България концертира като китарист, преподава китара, пее в хора на столичния православен храм „Света Троица“. На 17 февруари 2015 г. е зачислен за докторант в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, от 15 септември 2017 г. преподава симфонична оркестрация в академията.

Живял е 12 години в Латинска Америка (Бразилия и Мексико). Там е изучавал китара при изтъкнати майстори, сред които Еустакио Грило (Eustáquio Grilo). Специализирал е етномузикология в Коста Рика при Тери Агеркоп (Terry Agerkop) и хармония в Бразилия при Аленкар Сете Кордас (José de Alencar Soares, известен като Alencar Sete Cordas). Ръководил е смесения хор на сирийско-ливанския православен храм „Свети Георги“ в град Бразилия (Igreja Ortodoxa Antioquina de São Jorge de Brasília) в диоцеза и юрисдикцията на Антиохийската Патриаршия. Изнасял е беседи за българската народна музика, водил е курсове по българско народотворчество и радиопредавания за българската музика.

Като китарист Преслав Стоянов свири в престижни концертни зали, участва в радио- и телевизионни предавания, съставя и публикува учебни пособия, записва и издава звукозаписи на творби от Йохан Себастиан Бах, Ектор Вила Лобос, Лео Брауер. Негови композиции са изпълнявани в Европа и Латинска Америка.

ДАНИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА:

Представеният за защита дисертационен труд има обем 491 страници с приложения 184 нотни примера. Библиографията включва 294 литературни източници на 10 езика, от които 162 на кирилица (български, руски) и 132 на латиница (португалски, испански, италиански, английски, немски, френски,

полски, чешки). Текстът е структуриран в шест части – увод, четири глави и заключение със списък на използваната литература.

Като цел на дисертацията в увода е посочено: *„да се изведат някои от по-характерните тенденции в третирането на симфоничния оркестър за късномодерния (от средата на ХХ в.) исторически период, както и – обща панорама на по-типични за съвременните композитори оркестрови похвати“*. Конкретни задачи не са формулирани, но е отбелязано, че *„Задачите поставени в дисертацията включват разглеждане на оркестровите тенденции в оркестрово-технологичен план в контекста на определени философско-исторически, социокултурни и музикално-естетически параметри, наблягайки по своеобразен начин върху взаимовръзката традиция-съвременност“*. Обектът на изследване в работата е определен като *„оркестровото творчество, въплътено в себе си съвременни естетико-философски възгледи“*. Предметът от своя страна включва *„оркестровите похвати, като еманация на късномодерните тенденции в третирането на оркестъра“*.

Формулирането на целта, задачите, обекта и предмета на изследване е извършено прецизно в широки рамки, даващи максимална свобода за интерпретиране на научните данни. Този подход може да бъде определен като специфичен авторов почерк, който откриваме в целия дисертационен труд.

Постигането на поставената цел е реализирано в четирите глави, подредени в логична последователност.

В Първа глава е очертан общият исторически, философски и естетически контекст, в който се развива оркестровата култура през втората половина на ХХ и началото на ХХІ век. Специален акцент е поставен върху тълкуването на понятието „постмодернизъм“, интерпретирано от дисертанта задълбочено и с впечатляваща доза критичност. Втора глава разглежда пътя, по който се развива оркестъра от неговото възникване в епохата на Античността до съвременността. Тук дисертантът разграничава явления, които определя като „приемственост“ и „разрив“. Ако първото от тези понятия е логично обосновано и подкрепено в

работата с много данни, то второто остава по-скоро дискусивно. В Трета глава са очертани представите за оркестров стил, развили се в композиторското творчество след средата на XX век. Тези представи дисертантът разделя в три групи, които определя като „Късномодерен авангард“, „Неокласика и стилизации“ и „Постмодернизъм“. Четвърта глава е фокусирана върху изследване на характерни тенденции при работата на европейските композитори с оркестровата звучност след средата на XX век. Направен е удачен опит за логично систематизиране на различните тенденции, свързани с късномодерния начин на композиторско мислене.

ДАНИИ ЗА АВТОРЕФЕРАТА:

Авторефератът на дисертацията съдържа 125 страници. От тях 123 страници представляват основен текст, рефериращ основния текст на дисертационния труд. Останалите 2 страници са допълнения, представящи:

- (а) данни за обсъждането на дисертацията в катедра „Теория на музиката“,
- (б) списък с библиографските данни на публикациите на дисертанта по темата на дисертацията,
- (в) технически данни за общото съдържание на дисертацията,
- (г) научни приноси на дисертацията,
- (д) списък на членовете на научното жури.

Текстът на автореферата коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Независимо, че е обемът му е малко по-голям от обичайното, той представлява образец пример за оформление на автореферат на дисертация.

ПУБЛИКАЦИИ НА ДИСЕРТАНТА ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА:

Към дисертационния труд са приложени три публикации на дисертанта по темата на дисертацията. Първите две от тях са отпечатани в сборници с материали от научните срещи на докторанти „Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, публикувани в 2019 г. (стр. 78–90) и 2020 г. (стр. 7–17). Третата публикация е приета за печат също в „Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ и предстои да бъде публикувана в 2021 г.

Двете публикувани статии дават на дисертанта общо 30 точки: 2 статии, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата (2 по 15 точки), съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и по-точно на минималните национални изисквания за придобиване на докторска степен (доктор по ...) в област 8. Изкуства. По този начин той отговаря на поставеното в закона изискване за наличие на минимум 30 точки по Група показатели Г.

ЗНАЧИМОСТ НА ИЗСЛЕДВАНИЯ В ДИСЕРТАЦИЯТА ПРОБЛЕМ:

В увода на дисертацията е отбелязано, че научният труд е разработен *„наблягайки по своеобразен начин върху взаимовръзката традиция-съвременност“*. Проследяването на посочената взаимовръзка в различни епохи и стилове като „червена нишка“ преминава през целия текст, а изследването ѝ заема централно място в дисертацията. От тук логично произлиза и основният изследван проблем, който би могъл да бъде формулиран като **очертване на главните параметри на съотношението „традиция – иновация“ в оркестровото творчество на европейските композитори след средата на XX век.**

Формулиран по този начин, изследваният в дисертацията основен проблем е несъмнено актуален. В една или друга степен той засяга почти всеки съвременен музикант. Дисертантът анализира проблема задълбочено и компетентно, като в заключението достига до изводи, които повдигат много въпроси:

„Модерният и късномодерният исторически период е време, в което композиторът преднамерено цели да се откъсне от традицията – да я отхърли (при авангарда) или да я преразгледа (при постмодернизма). Това отдалечаване / отчуждаване от традицията (не само в оркестрово отношение, но и от общомузикално) поражда проблем, свързан с идентичността на личността и нейната принадлежност към определена култура и дадена музикална практика. Скъсването на приемствеността от дадена традиция или по-точно – непринадлежността към никоя конкретна традиция, съпътствано от възможността за „избор“ кои музикални практики да бъдат използвани за авторско творчество, стоят в основата на проблема за идентичността и принадлежността към дадена култура. Това е екзистенциален проблем, който касае самата същност на музиката като еманация на духовните потребности на хората.

...

В тази обща картина на неприемане на традицията (където едни автори я отхвърлят, други я преразглеждат и малцина я развиват) се наблюдава тенденцията на разпад на единството и възцаряване на индивидуалното. Тук се ситуира и оркестровото изкуство, чиито отделни тенденции представляват симптоми на късния XX-XXI в. – атомизиране на оркестрацията като наука с общоустановени правила и закономерности, при което нейни отделни компоненти придобиват надмощие над останалите.

...

На нас ни остава надеждата, че въпреки цялото това постмодерно отхвърляне, обновление и преразглеждане на традицията, винаги ще се намерят автори в областта на музиката и оркестровото изкуство, които да се разграничат от плъзналата в цялото изкуство постмодерна деструктивност и които да бъдат достойни приемници на съзидателността и градивността в музикалното изкуство. А тяхното творчество ще послужи като инструмент за утвърждаването на традиционни ценности като високо професионално майсторство, истинска и неподправена искреност, дълбоко и пречистващо емоционално въздействие, светли и нелицемерни идеали – ценности, които в тези смутни времена са ни така крайно необходими.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

След запознаване с предоставените ми материали по защитата на дисертационния труд, убедено препоръчвам на почитаемите членове на научното жури присъждането на образователната и научна степен „доктор“ (Област на висшето образование: 8. Изкуства; Професионално направление: 8.3. Музикално и танцово изкуство) на **ПРЕСЛАВ РУМЕНОВ СТОЯНОВ**.

30 август 2021 г.

Рецензент:

(проф. д.изк. Стефан Хърков)